

UN IMPERI MILITAR

MILITARISME EN LA POLÍTICA EXTERIOR DELS EUA

RICHARD MATTHEWS

Nova York, EUA

La despesa actual (el 2004) dels EUA en ajuda externa és de 16.000 M\$USA (milions de dòlars), enfront de 450.000 M\$USA en despeses militars. La influència de l'exèrcit en la política exterior dels EUA és encara predominant, però ja no està tan clarament en ascens. Ni l'imperi sembla tan sòlid com fa un any.

L'impressionant desastre produït a Iraq ha posat al descobert les debilitats del «nou exèrcit reformat» exhibit a Iraq, ara posat en evidència per les seves limitacions. De fet, el que s'ha posat en dubte és la competència mateixa del Departament de Defensa (DdD) dirigit pel Secretari de Defensa Donald Rumsfeld.

És molt, molt eloqüent el fet que un any després que Bush anunciés la fi dels grans combats -davant d'una pancarta en què es llegia «Missió complerta»-, els EUA estigui enviant milers de vehicles blindats, fins i tot tancs Abrams de 70 tones. Alguns experts continuen caracteritzant la política exterior dels EUA com a més militaritzada que la de cap altre país després de la Segona Guerra Mundial. Certament, en termes de despesa el pressupost del Pentàgon no té precedents i sobrepassa el total combinat dels deu països que el segueixen.

De fet, després de l'11 de setembre, el vell concepte de política de canons -de principis del segle passat- ha donat un nou gir fins al punt que els canons han desplaçat decididament la diplomàcia, almenys fins que els recents esdeveniments castigadors produïts a Iraq portin a una reavaluació. La cobertura mundial dels EUA no és tant un imperi en el sentit clàssic, com un estat-caserna mundial (més reduïdes/avançades militars que colònies).

Pressupost militar

Però els canons actuals són cars. El DdD sosté que les úniques amenaces militars reals per als EUA deriven de: 1) el possible ús d'armes nuclears, o 2) el que el Pentàgon anomena «guerra desigual», o sigui, l'ús tàctic del terrorisme per confrontar la seva superioritat militar. La guerra contra el terror declarada el 2001 va impulsar una reversió dels retalls que es van produir en els 90 en el pressupost del Pentàgon, i un pic en les despeses que va arribar a nivells mai vistos. Cada dia sembla més evident que el govern dels EUA està expandint el terrorisme amb la seva contraproduent política exterior.

El que en tot cas és indiscutible és que el terrorisme està creixent.

Aquest horitzó pessimista és compartit per l'administració Bush i fonamenta el seu pressupost militar d'aquest any. El pressupost actual de 363.000 md és en si mateix més de deu vegades el del segon país que més gasta: Gran Bretanya. La sol·licitud de l'administració Bush per a 2004-2005 representa el major increment en les despeses del Pentàgon en els últims vint anys. Només aquest augment, de 38.000 M\$USA més una «reserva de guerra» de 10.000 M\$USA, ja suposaria més diners que el que gasta cap altre país actualment en despeses militars. L'expansió del finançament militar per al futur previsible -451.000 M\$USA el 2007 i 2,7 bilions de dòlars en l'exèrcit per als pròxims 6 anys- no té precedent en tota la història i contribueix al rècord del dèficit, que s'està aproximant a 500.000 M\$USA anuals.

L'actual sol·licitud d'assignacions inclou el desenvolupament de defenses de míssils de llarg abast, des de fa temps promoguts per Rumsfeld; no inclou el pressupost militar suplementari per a Iraq, Afganistan i la guerra mundial contra el terrorisme. El Pentàgon es nega a incloure una partida en la pròxima sol·licitud, segur com està de superar les eleccions al novembre. Només el suplement especial per a Iraq el 2004 ha estat de 87.000 M\$USA i està costant ara prop de 5.000 M\$USA per mes, mentre el Pentàgon assevera que no es pot determinar ni l'objectiu ni el cost d'aquestes operacions imprevistes. Hi ha rumors sobre una quantitat entre 60 i 95.000 M\$USA en una o diverses assignacions suplementàries per cobrir la despesa d'entre 105.000 i 150.000 de soldats que romanen al país fins a 2005. Els càlculs originals del doble o triple d'aquest nombre de tropes que es necessitarien segons el General Anthony Zinni i Eric Shinseki, que van ser públicament tan desdenyades pel DdD, ara resulten profètics. Shinseki, llavors cap de l'Estat Major de l'Exèrcit, va ser denunciat per Rumsfeld i sancionat amb la jubilació.

Bases militars

Una gran part del pressupost està dedicada a la creació i al manteniment d'una àmplia xarxa mundial de bases de l'exèrcit i de la intel·ligència: més de 700

en total. Els EUA mantenen actualment bases a Turquia, Iraq, Aràbia Saudita, Kuwait, Bahrain, Qatar, Emirats Àrabs Units, Oman, Etiòpia, Pakistan, Uzbekistan, Tadjikistà i Kirgizstà, així com a l'illa de Diego García a l'Oceà Índic. A Okinawa -en el Pacífic-, una petita illa que es pot recórrer en un parell d'hores, els EUA hi tenen 38 bases. Els neoconservadors del DdD de Bush estaven ansiosos per reformar la política de bases, per crear una entitat més flexible i mòbil que pogués respondre ràpidament o desplegar forces dels EUA en qualsevol situació d'emergència en l'arc d'*inestabilitat* que s'estén des dels Balcans cap al sud fins al nord d'Àfrica i cap a l'est fins a la frontera xinesa. No és casualitat que aquest escenari compregui també regions riques en petroli i gas natural. El Pentàgon creu que durant els 90 els EUA van haver de preparar-se per lluitar en dues guerres simultàniament -presumiblement en el mig-est i el nord-est d'Àsia-; però en el món post 11-S hem d'estar preparats per a quatre.

Les noves condicions de què es disposa -per exemple, a Uzbekistan, Pakistan i Qatar- constituïran una sèrie de facilitats per al llançament d'atacs ràpids i intervencions anticipatives. Després de la nostra primera Guerra del Golf el 1991 s'han establert bases a Aràbia Saudita i als petits emirats del Golf; aquesta ocupació de llocs sagrats de l'Islam va ser una de les raons declarades per als atacs de Al Qaeda de l'11 de setembre. El procés de creació de bases es va intensificar sota Bush, incloent-ne diverses al Pakistan i les repúbliques centreasiàtiques de l'antiga Unió Soviètica després de la invasió d'Afganistan el 2001. Iraq està cobert per catorze bases permanents dels EUA -que el Pentàgon, estranyament, anomena *campus presencials*- per permetre reduir als seus soldats la seva presència a Aràbia Saudita. Però, pel que fa al futur previsible, els militars controlaran el país sencer d'una forma o una altra.

Desplegament militar

Els EUA tenen actualment uns 480.000 homes i dones en les forces armades, amb un terç de les forces actives capaces de combat a Iraq. A més de causar distracció respecte a la guerra real contra el terrorisme, i a més d'enemistar-nos a una bona part del món (es pot afirmar amb tota seguretat que mai hi ha hagut una desconfiança i una decepció tan grans respecte al govern dels EUA), la guerra a Iraq hi ha sobreestès perillosament les capacitats militars dels EUA. The New York Times feia notar en un editorial del 29.12.2003 que aquesta hipertensió militar ha portat «a les forces armades més enllà dels seus límits en temps de pau; si ocorregués una crisi sobtada a Corea del Nord i

Afganistan, els EUA es veurien molt esgotats per respondre». L'editorial afegia que la Casa Blanca ha de reconèixer que el seu unilateralisme està debilitant l'exèrcit, i que ha de «canviar aquesta trajectòria abans que els danys es facin més difícils de desfer.

Iraq ha distorsionat la política exterior i militar de diverses formes. James Fallows, en un article l'abril de 2004 en The Atlantic Monthly diu que «només és una petita exageració dir que avui tot l'exèrcit dels EUA està o a Iraq, o tornant d'Iraq, o allotjant-se per anar a Iraq». Guàrdies nacionals i reservistes de l'exèrcit, molts dels quals es van allistar per aconseguir beneficis en educació i mai no havien pensat anar a enfrontar-se a una resistència ferotge i creixent a Iraq, constitueixen el 40% de les tropes que hi són desplegades.

Conclusió

Fins i tot abans de l'11-S, la política exterior dels EUA era conduïda per les preocupacions de la seguretat del Pentàgon, més que per qualsevol agenda del Departament d'Estat una mica més comprensiva socialment i econòmicament. Després de l'11-S, la guerra contra el terrorisme va esdevenir el principi organitzador, el crit de convocatòria política de l'administració, i la serventa de l'ordre mundial dominat per EUA.

No obstant això, Al Qaeda ha realitzat més atacs terroristes en els 30 mesos des de l'11-S que en tota la dècada anterior. I hi ha moltes raons per anticipar que el món veurà més terrorisme a mida que ens enfonsem més i més en els dos fangars que hem creat a Afganistan i Iraq. Aquesta guerra antiterrorista s'està portant com una operació militar convencional, ignorant la complexitat del problema del terrorisme i la necessitat d'un plantejament multifacètic.

Els pressupostos dels EUA estan esbiaixats cap a les operacions militars, però és l'escassa ajuda i la poca atenció a les situacions socioeconòmiques dels països en dificultats el que propaga la frustració, l'angoixa i el terrorisme a les regions en desenvolupament. Els danys col·laterals de l'unilateralisme militar de Washington, una diplomàcia barroera i una política exterior militarista, es reflecteixen en un històric desplegament d'antiamericanisme en tot el planeta i un antagonisme sense precedents cap als EUA per part dels líders estrangers i els mitjans de comunicació. Aquestes repercussions, així com els actuals costos per als EUA en sang i en recursos, encara han de ser calculats i compresos adequadament.